

Jobcoach en participatie

Transitie van school naar een reguliere baan duurt voor jongeren met ernstige gedragsproblemen al gauw tien jaar. Voor sommigen, zoals degenen met een autismespectrumstoornis, is begeleiding tot aan het eind van het arbeidzame leven noodzakelijk. Negen van de tien jongeren met ernstige gedragsmoeilijkheden die begeleid worden door een jobcoach slagen erin betaald werk te behouden. In drie jaar tijd verdubbelde het aandeel met vast werk bij deze groep jongeren.

Door Edwin de Vos

Het onlangs verschenen TNO onderzoeksrapport Routekaart naar werk voor jongeren met ernstige gedragsmoeilijkheden van E.L. de Vos en T. de Jong laat zien wat werkt en wat niet werkt om jongeren met ernstige gedragsmoeilijkheden aan het werk te helpen. Gedurende drie jaar volgde TNO 230 jongeren met ernstige gedragsproblemen die op hun weg naar regulier werk begeleid werden door een jobcoach. De helft van de jongeren werd begeleid tijdens scholing, arbeidstraining of stage en de andere helft was al aan het werk met een (tijdelijk) arbeidscontract. Ruim 90% heeft een Wajonguitkering aangevraagd. Een meerderheid krijgt ook ondersteuning op andere levensterreinen. Het is een bijzondere groep, omdat zij ondanks hun ernstige beperkingen onder begeleiding op weg zijn naar regulier werk. Geschat wordt dat zij 15% van de Wajong-populatie vertegenwoordigen. In de onderzoeksperiode vonden vier metingen plaats. Het onderzoek werd gesubsidieerd door het UWV.

Zelfs met de ongunstige economische omstandigheden is – dankzij de langdurige begeleiding – het percentage jongeren met betaald werk vrijwel gelijk gebleven (63% naar 58%). De duurzaamheid van de arbeidsrelaties verbetert en meer jongeren hebben een vast arbeidscontract (17% naar 31%). Het aandeel tijdelijk werk daalde van 44% naar 27%.

Duurzame arbeid

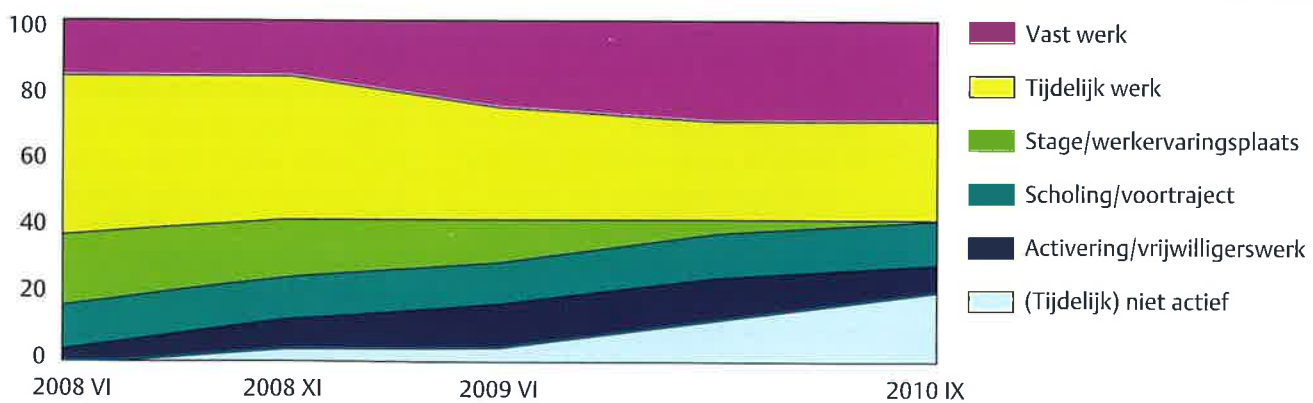
Vooraf bij jongeren vanaf 24 jaar zien we een toename in vaste dienstbetrekkingen. Hoe langer men aan het werk is, hoe duurzamer de arbeid blijkt te zijn. De groep die al 2-8 jaar aan het werk was (15% van het bestand), bleef voor het merendeel aan het werk (90%). Een klein deel van de werkenden is eerst teruggevallen naar activering, maar vervolgens toch weer aan het werk gekomen. Een positieve ontwikkeling is verder dat een deel van de jongeren meer uren per week is gaan werken. Een klein deel (ongeveer 7%) is nu aan het werk zonder begeleiding. De begeleiders verwachten dat het merendeel (87%) van de werkende jongeren ook in de toekomst enige begeleiding nodig heeft.

Maar ook uitval

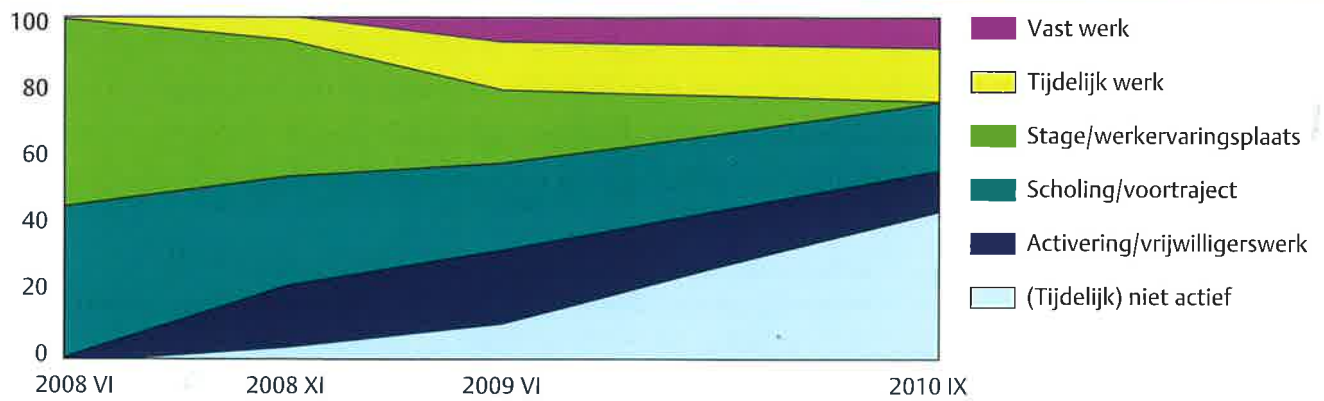
Er zijn voor de jongeren twee routes te onderscheiden. De koninklijke route gaat van scholing naar voortraject, werkervaringsplaats en stage en vervolgens naar een baan met een tijdelijk arbeidscontract, gevolgd door een vast contract. De succesvolle jongeren doorlopen deze route, met soms een periode van terugval. De andere route is terugval vanuit een van de vier hogere posities, naar een positie in de zorg of hulpverlening of vrijwilligerswerk en sociale werkvoorziening.

Participatiestatus

Figuur 1 geeft weer hoe de participatiestatus van de jongeren zich ontwikkelt over vier meetmomenten. Het aandeel jongeren met een stage- of werkervaringsplaats (geleidelijk) is afgenomen van 19% naar nihil. Het aandeel jongeren in activeringstrajecten of vrijwilligerswerk is gestegen van 2% naar bijna 9%. Een substantieel deel van de gehele groep (20%) is (tijdelijk) niet actief. Zij zitten thuis, in een instelling of in detentie en zijn vaak bezig met zorg- / hulpverleningstrajecten.

Figuur 1 Participatiestatus bestand tussen juni 2008 en september 2010 (N = 159 is 100%).

Figuur 2 Arbeidsparticipatie jongeren die juni 2008 scholing of voortraject volgden of op stage- of werkervaringsplaats zaten (N = 56 is 100%).

De dalers in het panelonderzoek zijn relatief jong en liepen vaker stage of hadden een werkervaringsplaats. Omdat een stage- of werkervaringsplaats relatief kort duurt, is het aandeel jongeren in deze groep na drie jaar nihil (zie figuur 2). Na twee jaar zijn het vooral deze jongeren die relatief vaak terugvallen op (tijdelijk) niet actief, alleen zorg en hulpverlening en dagbesteding, of op de wachtlijst staan voor de sociale werkvoorziening. Voor de helft van deze jongeren geldt dat hun positie waarschijnlijk tijdelijk

melijk is dat er ook minder geschikte banen voor hen beschikbaar zijn en dat er een minder zware maatschappelijke norm voor hen is om te werken.

Beroep jobcoach

Jobcoach is een vrij beroep. Daarom zijn taken, uitvoering en competenties niet te toetsen aan een handelingsprotocol of functie-eisen. De vakkennis is impliciet en wordt door de beroepsgroep onderling overgedragen. Er zijn grote verschillen tussen jobcoaches wat betreft kennis en vaardigheden. Professionalisering van

en uitbreiden van het sociale netwerk, werven van werkgevers, passend werk vinden bij de juiste werkgever en klant, zorgen dat het dienstverband (ook arbeidsrechtelijk) aan alle kanten klopt, voorlichting aan de werkgever geven over de cliënt, over hoe collega's met hem om kunnen gaan en gesprekken voeren met de ouders en/of verzorgers.

Conclusies

Veel meer dan de huidige 21.000 jongeren met een Wajong-uitkering kunnen werken in een reguliere baan als zij voldoende persoonlijke ondersteuning krijgen (zie Maureen van der Plicht, 'Wajongeren anno 2010 en verder...' in Aan de Slag nr. 11/12, 2010). Veel jongeren met ernstige gedragsmoeilijkheden hebben ook na het krijgen van een vaste dienstbetrekking behoefte aan begeleiding, vaak ten minste tot het dertigste levensjaar. Sommigen zullen hun hele arbeidsleven achtervang nodig hebben, zoals degenen met een autismespectrumstoornis. Er is dus een langetermijninvestering nodig om de jongeren aan het werk te krijgen én duurzaam aan het werk te houden. Niet alleen omdat dit aanzienlijk scheelt in de uitkeringslasten, ook heeft werk een positief effect op gezondheid en kosten van de gezondheidszorg.

Edwin de Vos is onderzoeker/adviseur en projectleider van het onderzoek Routekaart naar werk. www.eldevos.com

Langetermijninvestering is nodig om jongeren aan het werk te krijgen

is. De begeleider verwacht althans dat ze op korte of langere termijn betaald zullen gaan werken.

Sekseverschillen

De participatiestatus van meisjes/vrouwen daalt vaker dan van mannen. De meisjes/vrouwen kregen of behielden minder vaak een (vaste) reguliere baan. Vrouwen zijn volgens het onderzoek niet minder gemotiveerd en hebben geen lagere score op werkgedrag. Meisjes hebben vaker een verkeerd beeld van wat zij aankunnen gezien hun opleiding. Zij denken als kapster of in een crèche te kunnen werken zonder dat zij de benodigde scholing volgden. Anne-

de jobcoach is daarom een vereiste. De eerste aanzetten daartoe worden ontwikkeld, onder meer door de beroepsvereniging die twee jaar geleden is opgericht en vijfhonderd leden telt.

Taken jobcoach

De taken en werkzaamheden van jobcoaches liggen vooral op het terrein waar mensen met gedragsmoeilijkheden zelf moeite mee hebben, namelijk tussenmenselijke communicatie en organiseren. Als belangrijkste taken noemen de jobcoaches begeleiden bij het vinden en behouden van een arbeidsplaats, opstellen en uitvoeren van een coachingsplan, onderhouden